

mgr inż. arch. Adriana Cieślak

mgr Ewa M. Boryczka

dr Mariusz E. Sokołowicz

Sprawozdanie ze studenckich warsztatów urbanistycznych

W dniach 16 - 17 maja 2008 roku odbyły się studenckie warsztaty urbanistyczne zorganizowane pod hasłem:

„Bijące serce Starego Miasta – czyli rewitalizacja Starego Rynku w Łodzi „

Organizatorami warsztatów było Towarzystwo Urbanistów Polskich oddział Łódź oraz Koło Naukowe Gospodarki Przestrzennej „Spatium” działające na Uniwersytecie Łódzkim.

Warsztaty poświęcone były problematyce aktywizacji obszaru Starego Miasta w Łodzi ze szczególnym uwzględnieniem roli Starego Rynku jako przestrzeni publicznej o szerokim kontekście historycznym. Pani dr inż. arch. Elżbieta Muszyńska – prezes łódzkiego oddziału TUP, a także zaproszeni goście, pani dr Grażyna Ojrzyńska – doradca prezydenta miasta ds. ekorozwoju, pan mgr inż. arch. Marek Lisiak – Architekt Miasta oraz przedstawiciele Towarzystwa Przyjaciół Starego Miasta zapoznali studentów z historią tego szczególnego obszaru. Ponadto przybliżyli młodzieży potrzeby i oczekiwania władz miasta oraz lokalnej społeczności w odniesieniu do omawianego obszaru, a także nakreślili koncepcje i plany dotyczące Starego Rynku, uwzględniając możliwości i ograniczenia realizacji. Podkreślali także znaczenie Starego Rynku w przestrzennej i kulturowej strukturze miasta.

W drugiej części warsztatów pan dr Mariusz E. Sokołowicz, pani mgr inż. arch. Adriana Cieślak oraz pani mgr Ewa Boryczka przybliżyli studentom ekonomiczne, architektoniczne i społeczne aspekty procesów rewitalizacyjnych, podkreślając konieczność podejmowania kompleksowych, zintegrowanych i multidyscyplinarnych działań, jako elementu warunkującego uzyskanie optymalnych efektów.

Zdobytą wiedzę studenci wykorzystali do stworzenia koncepcyjnego projektu „Strategii rewitalizacji Starego Rynku”. Sześć zespołów złożonych ze studentów wydziału Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej oraz studentów Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego, poszukiwało pomysłu na aktywizację starego miasta, uwzględniając nie tylko niezbędne przekształcenia natury przestrzennej, ale także opracowując strategię promocji Starego Rynku z wykorzystaniem elementów tożsamości kulturowej i przy zachowaniu dialogu z lokalną społecznością. W swoich pracach studenci poszukiwali

„pierwiastka”, który może stać się podstawą budowania nowego wizerunku placu i całego obszaru Starego Miasta.

Grupa I (A. Sarba, M. Matuszewska, M. Gurdaka, M. Kabziński, M. Michalski)

„Stary Rynek dla ludzi z charakterem” to hasło przyświecające pierwszej z prac. Autorzy projektu wyobrażają sobie Stary Rynek jako idealne miejsce spotkań, o unikatowym wyglądzie i klimacie, jako miejsce organizacji imprez i festiwali, wymagających specyficznej – charakterystycznej oprawy, wprowadzającej odbiorcę w szczególny stan ducha. To miejsce artystów – artystyczne zaplecze miasta, miejsce spotkań, a być może także zamieszkania, studentów ASP i wszystkich, którzy odrzucają masową popkulturę i komercję. Nie jest to jednak miejsce wyobcowane ze struktury miasta – przeciwnie – zdaniem autorów powinno funkcjonować jako spójny element łódzkiego systemu przestrzeni publicznych oferowanych mieszkańcom i turystom. Dzięki swojej odmienności ukazują one różne oblicza Łodzi.

Koncepcja architektoniczno – przestrzenna zakłada daleko idącą rewaloryzację płyty placowej. Nowa posadzka, zdaniem autorów, mogłaby przybrać formę „mapy” Starego Miasta wtopionej w płytę w postaci żeliwnych „korytek”, tworzących rysunek ulic Starego Miasta. Mapa ta, nocą subtelnie podświetlana od spodu, podkreśla nierozzerwalny związek Starego Rynku ze Starym Miastem ale jednocześnie jest symbolem poszukiwania nowych „dróg” do współczesności.

Autorzy projektu wypowiedzieli się także na temat tzw. czwartej pierzei rynku – a tym samym na temat relacji przestrzennej Rynek - park. Zaproponowana koncepcja przewiduje utrzymanie „zielonej pierzei” i bezpośredniego związku wizualnego z zielenią parkową. W miejscu historycznie występujących obiektów autorzy proponują lokalizację wydłużonej fontanny – równoległej w stosunku do ściany parku – tak by tryskająca, podświetlana woda stanowiła rodzaj „powidoku” historycznej zabudowy. Fontanna – wzbogacona efektami świetlnymi i dźwiękowymi miałaby również pełnić rolę postumentu pod okresowo (okazjonalnie) rozstawianą scenę bądź estradę.

Grupa II (M. Sobański, M. Woźna, B. Poniatowski, M. Kowalczyk)

„Łódzki Trójkąt” – to hasło przewodnie projektu, w którym autorzy zakładają, że Stary Rynek jest częścią systemu przestrzeni publicznych, obejmujących Rynek Manufaktury Stary Rynek i Plac Wolności. Zielonym uzupełnieniem tej struktury jest Park Staromiejski. W założeniu autorów Stary Rynek powinien pełnić funkcje usługowo – handlowe i gastronomiczne oraz turystyczne – przy zachowaniu kameralności przestrzeni placu.

W założeniach architektonicznych autorzy proponują wymianę posadzki płyty placowej i włączenie w jej obrys także fragmentów ulicy Zgierskiej i ul. Wolborskiej.

Uatrakcyjnieniem przestrzeni miałyby stać instalacje wodne w postaci dysz umieszczonych w obniżeniach placu – zlokalizowane w wyznaczonych miejscach.

Przestrzennym domknięciem układu miałyby zostać pomnik Władysława Jagiełły zlokalizowany w południowo – zachodniej części placu. Ze względu na mocno ekspozycyjny charakter lokalizacji, a także w celu podkreślenia spójności tradycji z nowoczesnością, autorzy proponują kubistyczną wersję pomnika, wg indywidualnego projektu.

Grupa III (M. Sztuka, A. Boszczyk, A. Majewska, M. Huszcza, A. Mieszek)

„**Łódzki MontArt**” to hasło przewodnie niniejszej koncepcji rewitalizacji. Szczególny klimat Starego Rynku, zdaniem autorów projektu, sprzyja szeroko rozumianej działalności artystycznej. Dlatego w myśl koncepcji przestrzeń placu powinna stać się scenografią dla współczesnej artystycznej bohemy poszukującej miejsca kontemplacji nad sensem, znaczeniem i rolą sztuki. Zabiegi architektoniczne, ograniczające się do renowacji technicznej obiektów i posadzki, a także wprowadzenie bogatego systemu iluminacji świetlnej, czyni ze Starego Rynku scenę/estradę dla działalności artystycznej. Poprzez oświetlenie wnętrza podcieni w tą szczególną scenografię wciągnięte zostają również obiekty, budujące strukturę placu. Oświetlone podcienia dopełniają kameralnego, niepospolitego charakteru kawiarni, galerijek, pracowni kojarzącego się z pierwowzorem artystycznego Montmartu.

Grupa IV (M. Pastuszka, S. Boryczka, T. Krotowski, A. Krysiak)

„**Trójkąt BerŁódzki – wciągnie Cię bez reszty!**” – to hasło promujące **Centrum Dialogu Czterech Kultur**, którym miałyby się stać Stary Rynek. Autorzy projektu zakładają, że Stary Rynek powinien być miejscem symbolicznego spotkania, tak charakterystycznej dla Łodzi, wielokulturowości i wielonarodowości. Miejscem podkreślającym wspólną historię, przestrzenią pojednania, ale także punktem wyjścia dla poszukiwań wspólnej przyszłości. Stary Rynek stanowi bowiem, zdaniem autorów, szczególne miejsce dla tożsamości miasta – definiuje jego historyczną „osobowość”. Jest źródłem poszukiwań korzeni starej Łodzi i dlatego powinien stać się ważnym punktem na turystycznej mapie miasta.

Specyficzny, małomiasteczkowy klimat Starego Rynku, ukryty w cieniu łódzkiej metropolii, sprzyja szeroko rozumianym działaniom artystycznym, co powinno znaleźć swoją kontynuację w lokalizacji galerii i pracowni artystycznych, prezentujących różne nurty sztuki.

Centralne miejsce na placu, zdaniem autorów, powinna zająć fontanna – rozświetlana kolorowymi światłami – symbolizującymi cztery łódzkie kultury. Przestrzenną realizacją „dialogu czterech kultur” jest także pomnik umieszczony w bezpośredniej relacji z Rynkiem, ale już na terenie parku. Pomnik zlokalizowany jest w punkcie zbiegu nowo wytyczonych traktów spacerowych, prowadzących do Manufaktury i na Plac Wolności. Te trzy

charakterystyczne łódzkie przestrzenie, zdaniem autorów projektu, tworzą szczególny trójkąt, w którym każdy turysta i mieszkaniec może znaleźć coś dla siebie. To trójkąt, który opisuje niepowtarzalny charakter Łodzi – miasta czterech kultur.

Grupa V (K. Szymański, Ł. Marczak, E. Kramm, A. Krężlik)

Kontekst miejsca, jego lokalne, społeczne znaczenie to punkty wyjścia dla autorów projektu. Poszukiwali oni metody rewitalizacji Starego Rynku, która pozwoliłaby na przeobrażenie jego oblicza, ale jednocześnie pozostawiła go nośnikiem tożsamości, aby stał się przestrzenią społeczną w pełni akceptowalną i przyswajalną dla lokalnej społeczności.

Autorzy zwrócili szczególną uwagę na konieczność podtrzymania ciągłości w tworzeniu mentalnych związków pomiędzy mieszkańcem, a przestrzenią, w której on funkcjonuje, co zdaniem autorów, jest warunkiem niezbędnym i koniecznym dla osiągnięcia ciągłości procesu rewitalizacji.

Szczególnie ważnym elementem projektu wydaje się być połączenie działań o charakterze architektonicznym – przestrzennym z problematyką społeczną – w tym partycypacji społecznej i budowania relacji przestrzeni - odbiorca – użytkownik. Autorzy projektu proponują np.: wymianę posadzki placu i jej realizację w postaci kwadratowych – „płyty – cegiełek”, które każdy z mieszkańców Starego Miasta (bądź Łodzi w ogóle) może wykupić dla siebie za symboliczną opłatą. Ujednoliconą od zewnątrz posadzką, miałaby kryć pod poszczególnymi płytami – cegiełkami dowolne elementy, napisy, pamiątki itp. - obiekty umieszczane tam przez właścicieli poszczególnych cegiełek. Całości założenia towarzyszy elegancka, subtelna forma przestrzenna i materiałowa. Prosta, klasyczna, osiowa kompozycja, współgra z regularnym rysunkiem posadzki. Kwadratowe płyty cegiełki wprowadzają poczucie porządku i organizacji przestrzeni. Subtelne oświetlenie posadzki, realizowane przez światła umieszczone w pomiędzy płytami nadaje przestrzeni placu lekkości i eleganckiego wyrafinowania. Autorzy projektu zwracają także uwagę na szczególny związek przestrzenny Starego Rynku z parkiem Staromiejskim. Park, jako wnętrze zielone, otwarte, koresponduje z placem, pełniącym funkcję wnętrza półotwartego – zwróconego w stronę parku. Autorzy projektu proponują uzupełnienie tego zespołu o wnętrze zamknięte, zlokalizowane na tej samej osi kompozycyjnej, uzyskane w wyniku zagospodarowania wnętrza kwartału, znajdującego się ponad północną pierzeją rynku. W obrębie tego nowego wnętrza – autorzy proponują realizację muzeum Starego Rynku – co stanowiłoby ukłon w kierunku uczynienia placu jednym z elementów mapy turystycznej Łodzi.

Koncepcja nie pomija historycznego znaczenia tej charakterystycznej przestrzeni ani jej roli w strukturze miasta. Autorzy proponują nawet, by Stary Rynek, wraz ze Starym Miastem objąć nową formą ochrony – jaką jest park kulturowy, co pozwoliłoby na podjęcie

wielu działań natury przestrzennej jak i społecznej, mających na celu zachowanie unikatowości całego zespołu.

Grupa VI (F. Lemański, A. Sikora, A. Królewicz, M. Przybylska, M. Wojtkiewicz)

Autorzy pracy poszukiwania związane z koncepcją rewitalizacji Starego Rynku rozpoczęli od zdiagnozowania cech charakterystycznych przestrzeni placu. Nie ograniczali się jednak do sfery czysto fizycznej, ale starali się także odnaleźć pierwiastek symboliczny, ukryty w obrębie Starego Rynku. Wśród haseł takich jak historia, klimat, klasyka, elegancja, tożsamość - przewodnią rolę, przekornie przyznali hasłu „**DEKADENCJA**”, które ich zdaniem najlepiej definiuje pozamaterialny wyraz miejsca.

Zgodnie z koncepcją autorów, poza działaniami czysto naprawczymi odnoszącymi się do podniesienia jakości technicznej obiektów i posadzki, głównym tworzywem architektonicznym jest światło. Przemyślana lokalizacja latarni i reflektorów ma za zadanie wydobyć subtelny charakter i surowego uroku przestrzeni placowej w jego naturalnym pięknie. Podkreślenie poziomych podziałów na elewacjach budynków, a także wyeksponowanie przestrzennych relacji Starego Rynku z majaczącymi na tle wieczornego nieba wieżami zabytkowego kościoła, czy wreszcie uczytelnienie różnicy poziomów, kameralności uliczek i zaułków, znajdujących swój finał w obszarze placu, to zabiegi mające na celu zachowanie autentyczności, bez budowania sztucznej dekoracji – bez fałszu.

Istotnym elementem koncepcji wydaje się także zachowanie wielofunkcyjności przestrzeni placu i jego otwarcie na park, będący swoistą czwartą pierzeją – być może w pewien symboliczny sposób podkreślającą ów dekadentcki, surowy charakter Starego Rynku, będący wartością samą w sobie.

Stare Miasto widziane oczyma młodego pokolenia studentów to miejsce tętniące życiem – ale zachowujące unikatowy charakter miejsca – niepowtarzalny „klimat”, w którym historia i terażniejszość prowadzą ze sobą nieustanny dialog. To przestrzeń, w której odnajdują się artyści, turyści ale także lokalna społeczność. Zdaniem studentów - Stary Rynek to miejsce, które nie chce konkurować z Manufakturą ani z ul. Piotrkowską – to miejsce, które uzupełnia tamte przestrzenie o zupełnie nową wartość.

**Lista studentów uczestniczących w „warsztatach urbanistycznych” 16-17
maja 2008 - część warsztatowa**

1	Anna Sarba
2	Marika Matuszewska
3	Magda Gurdała
4	Michał Kabziński

5	Michał Michalski
6	Maciej Sobański
7	Magdalena Woźna
8	Bartosz Poniąkowski
9	Małgorzata Kowalczyk
10	Małgorzata Sztuka
11	Agata Boszczyk
12	Agnieszka Majewska
13	Marta Huszcza
14	Anna Mieszek
15	Marta Pastuszka
16	Sebastian Boryczka
17	Tomasz Krotowski
18	Adam Krysiak
19	Kamil Szymański
20	Łukasz Marczak
21	Ewa Kramm
22	Adrian Krężlik
23	Filip Klemański
24	Aleksandra Sikora
25	Artur Królewicz
26	Magdalena Przybylska
27	Michał Wojtkiewicz

Sprawozdanie z warsztatów opracowali: mgr inż. arch. Adriana Cieślak, mgr Ewa M. Boryczka, dr Mariusz E. Sokołowicz